

fór dampdrivni sleipibáturinn Messenger, við stórum hjólum á síðunum, togandi eina slupp út úr havnini í North Shields.

Komnir útum vóru ongi tekin til broyting í veðurlagnum, og sleipingin helt áfram. Komnir á fiskileið varð bummtrolíð skotið, framvegis undir sleipingu. Hetta riggaði fint, men setti samstundis tann einfalda spurningin: Hví hetta óneyðuga millumliðið, sum sluppin í veruleikanum var, millum maskinkraft og trol?

Tankin at tovvva við maskinkraft var ikki nýggjur, tað hevði verið roynt í eini 12 ár ymsa staðni í Evropa, uttan tó at tað hevði riggað serliga væl. Men tá hesin sleipibáturin kom í havn, varð hann gjørdur út við trolgreiðum. Síðan lögdu teir til hvas aftur, og úrslitið var hesa ferð so mikið gott, at aðrir sleipibátar gjørdur tað sama. Nú kom rættilig gongd á. Dampdrivin fór við skúvu vórðu bygd beinleiðis til troling, og hóast byrjunartrupuleikar og misneyðnaðar ífløgur, so vóru nú dagar hjá slupp-trolarunum taldir.

Í 1880 árunum fóru jarnbygd damptrolararnir at økjast í tali, fyrst spakuliga, síðan kom ferð á. Men enn øktist slupp-trolaraflostin eisini og kom í hæddina í 1887. Tá vóru í Grimsby bert 15 koltrolarar, men nú var eisini púra greitt, at ógvusligar broytingar lógu fyri framman, tí Norðursjógvin var við at vera niður-fiskaður, har var ikki nóg mikið til allar.

Summarið 1889 fóru nøkur dampdrivin jarnskip, sum hoyrdu heim við Humberfjørðin, norður í Atlantshav á kanningarferð. Ikki tí, bretar høvdu longi verið rættiliga kunnugir bæði við Føroyar, Ísland og New Foundland. Føroya banki og onkur banki eystanfyrir vóru

kendir longu í 18. øld. Men tað, sum gjørdi hetta til eina kanningarferð, var at hesi smáu skip høvdu trolgreiðir umborð, og tað var ikki hent áður so langt norðuri. Men hetta vóru heldur línubátar við trolútgerð enn trolarar við línútgjerd, minni enn 100 fótur til longdar og við eini maskinkraft upp á einar 24 hestar. Teir fyrstu koltrolararnir brutu onki frá línubátunum í útsjónd og útgjerd umborð. Teir kunnu samanlíknast við Grana, sum varð keyptur til Tvøroyrar í 1902 og varð bygður í 1896, sostatt nøkur ár yngri enn áðurnevndu skip. Teir høvdu onki hvalabak, onki bátadekk. Stýrhúsið, sum ikki var innilokað, stóð rættiliga aftarlaga við luftventilum og skorsteini frammanfyrir. Afturmasturin var klos í stýrhúsið, og jollan stóð á dekkinum aftan fyri hana. Teir høvdu ikki gálgar, tí enn var lemman-trolíð ikki uppfundið. Maskinkraftin var lítill, tað kravdist heldur ikki tað nógva, hvørki til línú ella bummtrol.

Bummtrolíð var ætlað og útviklað til deyðsiglara, sum mitt undir tovvung kundi missa ferð ella heilt steðga upp og reka óvugt-an veg yvir aftur trolíð. Tí var tað konstruerað soleiðis, at tað altíð gapaði, íkkað hvør ferðin var. Hetta gjørdi ein bjálki ella planki, sum í hvørjum borði var festur niður á eina stálrammu, sum virkaði sum ein gangari. Úr rammuni gekk ein hana-fótur fram í trossan ella veirin, sum togaði bjálka og gangara við netinum og posanum aftur úr sær sum eina sletu eftir botni.

Plankin skuldi helst vera úr almviði, og best var, um longdin á plankanum var í einum, og tjúkdin sum ein heilur og natúrlig-ur viðarbulur.

At byrja við var netið bert ein posi, men tað hevði longu nú stórt sæð

fingið tað skap, sum helt sær til væl eftir seinna kríggi. Høvurlínan var fest í bjálkan, vengirnir í rammuna og grunnurin við sjálvur gangarnar. Grunnurin var við hvørt ein keta, men oftast var hann gjørdur burtur úr gomlum tilfari, onkrum gomlum trossa, við hvørt vavdur við onkrum øðrum gomlum tilfari at verja móti sliti og við onkrum tungum knýttum uppi, einum ketustumpi kanska, fyri at grunnurin skuldi grava seg so mikið niður í tann bleyta botnin, at tað órógvandi fiskin og fekk hann at koma upp úr sandinum. Grunnurin var, eins og seinna, longri enn høvurlínan og hevði tí ein slækka afturfyrir. Av hesum rendi fiskurin seg upp og inn í netið, tá hann royndi at flýggja. Trolíð var fyrst og fremst ætlað at veiða flatfisk, gapið upp og niður var bert triggjar til triggjar og ein halván fót. Grunnurin varð gjørdur burtur úr gomlum tilfari, tí tað var her tað stóð á, um trolíð kom um ein kneysa ella skølt ella okkurt heilt triðja. Tá var tað ikki meiningin, at grunnurin skuldi halda, tvørturímóti, tí annars kundi henda tað, at sjálvur sleipitrossin ella trolveirurin

reyk, og tá reykt alt trolíð sum tað var.

Hetta var eitt tungt, klossut og óarbeiðsligt veiðiambóð, og tað var ónýtiligt í vánaligum líkindum. Men tað var effektivt á grunnum vatni, har botnurin var slættur, sum niðri í Norðursjónum og í støðum tætt undir landi í Íslandi. Bjálkin var, tá trolíð varð við deyðsiglara, einar 25-40 fótur, við dampskipi 50-80.

Beamtrawl kallaðu bretar hetta slag av trolí. Íslendarar umsettu orðið beinleiðis og søgdu bjálkavørpa. Beam merkir bjálki ella planki, men á føroyskum fór heitið at verða, sum so ofta fyrr og seinna, ein tillagan av ensku úttaluni. Beamtrawl varð til bummtrol.

Dampdrivni línubátar á kalvaveiðu

Tá hesir áðurnevndu línubátarnir við trolútgerð komu heim aftur, høvdu teir funnið nýtiligan trolbotn við Ísland, men ikki við Føroyar. Men úr Føroyum vistu teir at siga frá góðum kalvamiðum, serliga á Føroya Banka. Tað hevur ikki verið ókent í Bretlandi, men eftir hetta byrjaði trolingin undir Íslandi og línuveiðan við dampdrivnum førum við

Føroyar tók seg upp.

Hetta samsvarar sera væl við tað, sum Føringatíðindi vita at siga 9 ár seinna, eftir at trolingin við Føroyar knappiga hevði tikið seg upp summarið 1898. Har verður sagt, at føroyingar eru nakað skjóttir at skýra øll dampfórin, sum her royna, trolarar. "Fírr enn í ár hava tey tó ikki borið navn við av røttum, tí tey hava fiskað við línú." Men, heldur blaðið fram: "O. u. 11 ár herfir royndi ein skotskur maður at brúka "trawl" (botndragsu-nót) á várgrunnum í vesturhavinum. Hann fekk góða veiðu fyrsta raksturinn, men í aðru atlugu setti hann í botn, so nóttin fór í lepar. Síðan hevur Førgja leiðin haft orð firi at vera ómøgulig firi trawling; tí botnurin er so óslættur."

Við Føroyar var tað serliga kalvaveiðan, sum bretsar høvdu áhuga fyri. Dampskipini undir Føroyum vera eisini nevnd kalvaskip, sum til dømis tá Føringatíðindi í 1894 hava frætt úr Íslandi "at Danska krígsskipi "Diana" hevur tikið fleiri Eingilskskip, sum so hava latið stóra bót fyri at fiska ov nær landi. Vit hupa, at skiparinn, kaptein de Fine Skibsted, sum visur seg at vera dugnamaður, kann fáa eydna til eisini at annáma okkurt av kalvaskipinum, sum nærkast ov mikið upp at Førgjalandinum."

Men undir Íslandi hepnadist trolingin ólíka betur. So mikið væl, at mitt í 90 árunum fóru onglendingar at byggja stórra trolarar serliga ætlaði til fiskiskap í Norðuratlantshavi. Teir vóru nú 120-130 fótur. Maskinorkan øktist og harvið eisini spælorkan. Ferðin var nú 10 mil, og bunkringin strekti til triggjar vikur í sjónum. Stýrhúsið varð flutt fram um skorstein og luftventil-ar og var nú vorðið ein

Posin er komin at borði, og menn eru væl nøgdir við feingin

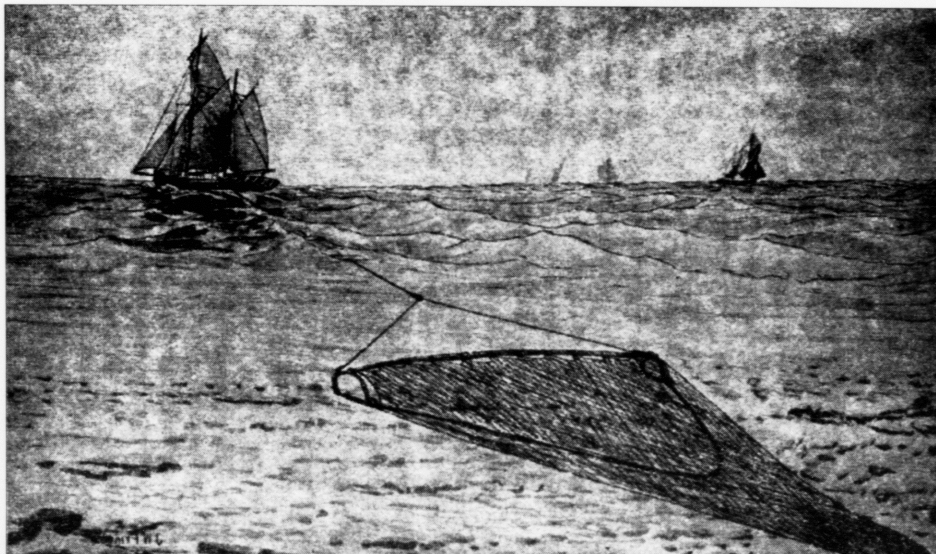
verulig brúgv við skapi av veranda rundanum. Enn var onki hvalabak og onki bátadekk.

Føroyingar vóru fullvisir í, at hesin veiðiháttur onga framtíð hevði á okkara leiðum. Og rætt var tað, tí bummtrolíð var ónýtiligt. Tí kom tað sum ein ógilegur skelkur, tá trolarar í tíggiundatali næstan frá einum degi til tann næsta lögdu á grunnarnar summarið 1898. Í februar árið eftir skrivar A. Sámalsson í Føringatíðindum, at "...inntil í fjør hevur verið almindilg meining, at tað var ógjørligt at trawla við Førgja, og at slík meining studdi sær við misslukk-aðar royndir."

Í Bretlandi hevði verið tosað nógva um, at okkurt mátti gerast fyri at bjarga Norðursjónum. Friðingartiltøk av ymsum slag, her undir at banna troling nærri enn 10 fjórðingum úr landi, høvdu verið upp á tal. Men hesar røddir tagnaðu, so hvørt sum bretsar funnu nýtiligar trolleirar á fjørleiðunum. Frá fyrst í øldini so mikið langt norðuri sum út fyri norðurrussisku strondini og so mikið langt suðuri sum út fyri afrikansku strondini. Hesar røddir tagdu nú, tí um bretsar fóru at krevja fiskimarkið á heimligu leiðunum út, so var sjálvsagt, at øll hini londini fóru at krevja tað sama, har sum teir nú lógliga trolaðu inn at trim-um fjórðingum úr nærmasta landi og ólógliga inn at klettinum.

Heimildir:

Føringatíðindi 1894, 1899
Fuglaframi 1898
J. Simun Hansen: Havið og vit
Siglingarsagan
Edgar J. March: Sailing Trawlers - The Story of Deep-Sea Fishing with Longline and Trawl.
Gils Guðmundsson: Togara-öldin 1.
Jon Th. Thor: British Trawlers in Icelandic Waters

Slupp tóvar við bummtrolíð